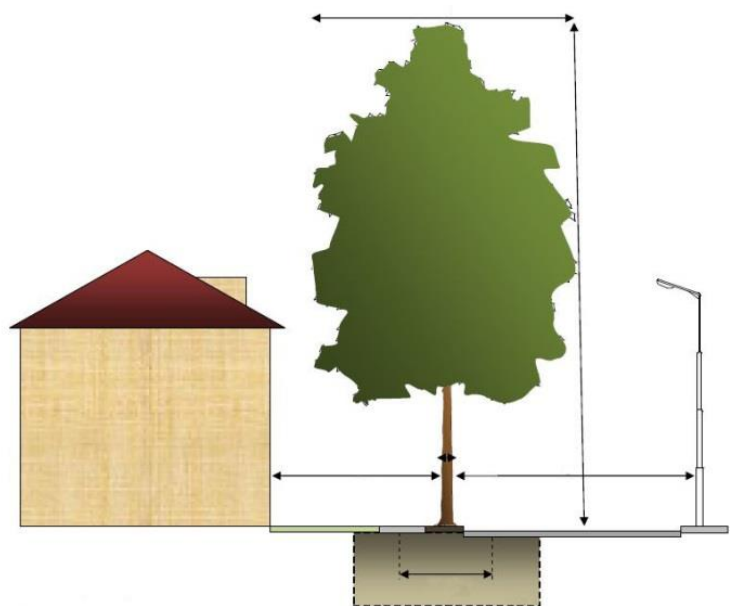

Bomenbeleid

Uitgangspunten bij overlast van
gemeentelijke bomen

Bomenbeleid

Uitgangspunten bij overlast van gemeentelijke bomen

Vastgesteld door college van burgemeester en wethouders op:

23 mei 2017

Gemeente Tynaarlo

M. Teekens, beleidsmedewerker beheer en ontwikkeling openbare ruimte

Dit Bomenbeleid is te vinden op **overheid.nl**

Bomen, een 'groeiend' probleem ?

Waarom hebben we als gemeente eigenlijk zo veel bomen? En dan vooral bomen in dorpen en in de woonwijken. Zijn we eigenlijk wel blij met bomen? Willen we wel wonen in een groene omgeving en in een boomrijke straat?

Ja natuurlijk wel! Wat een rare vragen zult u denken.

Maar in de praktijk lijkt het vaak anders te zijn. Bomen in de straat vinden we belangrijk, maar dan niet 'pal voor de deur'. Dat geeft namelijk overlast. Een boom geeft erg veel schaduw en in het najaar kunnen wij al het blad opruimen. De vraag is dan, kan die boom ook gekapt worden en vervangen door een andere boomsoort? Een boom die minder overlast bezorgt.

Maar.... welke boom dan??

Een eikenboom laat eikels vallen en heeft een dik bladerdek, maar een beukenboom heeft nog meer blad, geeft nog meer schaduw. Een linde geeft schaduw, wortelopdruk en die 'drupt'. Hij drupt plakkerig spul en de auto's zitten er soms ónder. Nee, de linde is het dus ook niet.

Een kastanje? Ach nee, kastanjes laten kastanjes vallen en hebben een dichte zware kroon met grote bladeren. Elzen laten elzenpropjes en hele fijne takjes vallen, lijsterbessen hebben bessen en naaldbomen hebben kegels en veel naalden die niet zomaar verteren. Een berk is ook geen goed idee, die geeft stuifmeel.

Misschien fruitbomen, een mooie appel- of perenboom? Ook daarvan komen in het najaar veel klachten want de vruchten die vallen gaan rotten en stinken en trekken wespen aan. Een sierkers, ook wel Prunus genoemd, lijkt nog een optie maar niets is minder waar. Deze laat zoveel bloesem vallen in een week tijd dat de hele straat er vol mee ligt en zorgt voor een vieze troep die weken blijft liggen.

Er blijven al niet zo veel soorten meer over en de bomen die er nog zijn is ook niet alles. Essen laten snel takken vallen evenals de veel te grote populieren, meidoorns hebben stekels en de iep is bijna uit het straatbeeld verdwenen door de iepziekte...

Daarom is het goed om met elkaar te beseffen dat bomen naast de nadelen, waar we allemaal wel eens last van hebben, ook veel voordelen hebben. Ze hebben een belangrijke functie! Denk aan het leveren van zuurstof en het opnemen van CO₂, ze geven verkoeling, vangen fijnstof op en het feit dat mensen simpelweg meer ontspannen zijn in een groene omgeving! Ze leveren hun bijdrage voor een gezond en prettig leefklimaat.

Wij zijn zuinig op onze bomen, ze maken onze groene gemeente tot wat het is en daar zijn we trots op! U toch ook?

Inhoudsopgave

Waarom dit beleidsstuk	pag.6
Een aantal belangrijke aspecten	Pag. 8
Hoe werkt het beleid in de praktijk	Pag. 10
Stroomschema bij overlast	Pag. 11
Hoe kunnen we in de toekomst deze problemen voorkomen	Pag. 12
Bijlagen	Pag. 13

Waarom dit beleidsstuk

Herhaaldelijk krijgen wij brieven van inwoners die aangeven dat zij veel overlast ervaren van bomen in eigendom van de Gemeente Tynaarlo. Het gaat daarbij om overlast van bladeren, vallende takjes, vruchtval, bomen die stuifmeel laten waaien en heel belangrijk de schaduwwerking. De lichtinval en schaduwwerking worden daarbij soms specifiek aangehaald als er zonnepanelen zijn of worden geplaatst.

In dit beleidsstuk hebben wij op een rij gezet waar we in deze situaties naar kijken en welke afwegingen worden gemaakt.

Bomen zijn belangrijk!

De gemeente Tynaarlo is zuinig op haar bomen. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan het karakter en de natuurlijke uitstraling van Tynaarlo: een groene long tussen twee steden zoals ook is omschreven in het Landschapsontwikkelingsplan. Bovendien spelen bomen een grote rol in een gezond en prettig leefklimaat.

Omdat bomen zo belangrijk zijn, heeft het gemeentebestuur in **2015** een werkwijze vastgesteld "hoe om te gaan met overlast door bomen". Daarin is het volgende besluit opgenomen:

"Het vastleggen van de werkwijze om gemeentelijke bomen niet te kappen voor overlast van blad en takjes, schaduwwerking of vruchtval, stuifmeel, of andere bij de boom behorende kenmerken."

Bestaand beleid

Afgelopen jaren zijn meerdere beleidsstukken vastgesteld over gemeentelijke bomen, openbaar groen en het landschap. Dat zijn:

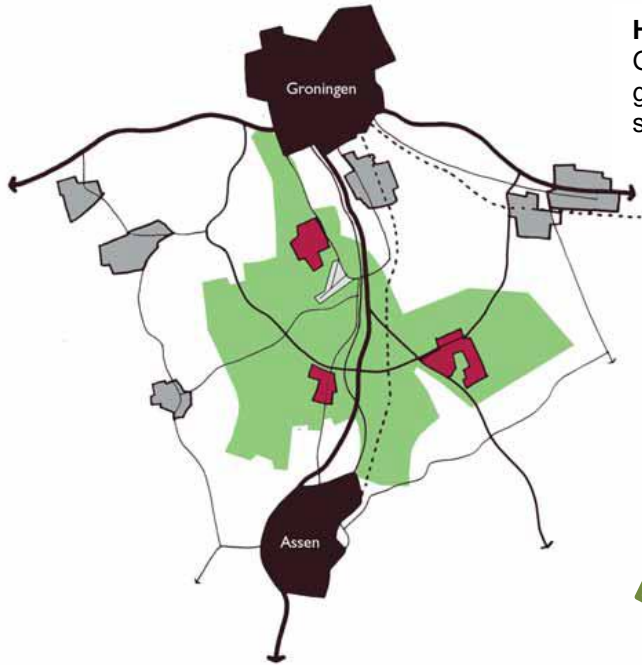
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP) 2009
- Groene dorpen plan (dorpskernen) 2012
- Basismodule bomenplan Tynaarlo 2006
- Bomenstructuurplan 2008
- Monumentale bomen 2006
- Kwaliteitshandboek bomen 2009
- Kapverordening (APV) in 2014
- Bomenbeheer (BOR 2002), zorgplicht, veiligheid en VTA (Visual tree assessment)
- Vastgestelde werkwijze; hoe om te gaan met overlast van gemeentelijke bomen 2015

Al deze beleidsstukken zeggen iets over onze bomen. In dit stuk is samengevat wat dit concreet betekend voor gemeentelijke bomen en hoe wij omgaan met overlast die daarvan wordt ervaren.

Het gaat hier dan ook om uitvoering van het bestaande beleid.

Bestaande beleid:
van overkoepelende visie
tot het detail niveau
van de straatboom

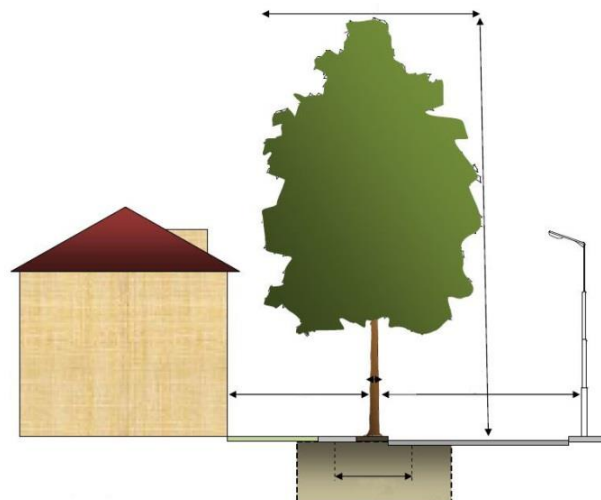
Het LOP
Gemeente Tynaarlo
groene long in een
stedelijke regio

Bomenstructuurplan

Kwaliteitshandboek bomen

Een aantal belangrijke aspecten

Veranderingen van functie

Vroeger waren bomen onderdelen van de openbare ruimte waar de gehele gemeenschap profijt van had. Het waren nutsbomen voor iedereen. De functies van de bomen zijn veranderd en zijn niet meer rechtstreeks van nut voor de burgers. Daarnaast heeft elke individuele burger zijn eigen kijk op de bomen in de openbare ruimte. Wat voor de één een bron van overlast is, is voor de ander een wezenlijke bijdrage aan zijn woongenot. Merkbaar is dat bewoners meer uitkomen voor hun mening over hun eigen leefomgeving maar daar ook meer eisen aan gaan stellen.

De overheid heeft hierbinnen de taak om voor een schone en veilige en prettige woonomgeving voor de burgers te zorgen. Zij dient het algemeen belang.

'Natuurlijke overlast' van bomen

Het algemeen belang van de bomen is een heel breed begrip en komt soms in conflict met individuele meningen en wensen. Aangetoond is wel dat bomen een positieve invloed hebben op de gezondheid. Denk aan het leveren van zuurstof en opnemen van CO₂, ze geven verkoeling, vangen fijnstof op en denk ook aan het feit dat mensen meer ontspannen zijn in een groene omgeving.

Ook geven ze een groene sfeer in de straat en geeft het aankleding en uitstraling en (seizoen) beleving. Een lommerrijke wijk kan zelfs een positieve invloed op de prijs van de woningen hebben.

Daarnaast brengen bomen andere kenmerken met zich mee.

Ze geven schaduw, ze laten in de herfst bladeren vallen of takjes. Ze hebben vruchten, stuifmeel of zaden zoals eikels, kastanjes, beukenootjes elzenpropjes etc. Het lastige hierbij is dat wat de één als overlast ervaart, door een ander juist als prettig kan worden ervaren.

Al deze kenmerken zijn een normaal biologisch patroon dat hoort bij een boom en zal in bepaalde mate moeten worden geaccepteerd.

Tot slot hebben bomen neveneffecten. Sommige mensen zijn allergisch voor bepaalde bomen, of druppelen ze 'plak' op de auto's, zorgt de vallende bloesem voor gladde stoepen of brengen bomen vogels, wespen en andere insecten met zich mee. Ook vormen ze soms een belemmering bij zonnepanelen of schotels.

Er wordt vaak gesuggereerd dat een andere boomsoort een oplossing kan zijn voor het probleem maar zoals in de inleiding al is geschetst heeft iedere boom zijn eigen voor- en nadelen.

Allergie

Allergie voor bomen (en planten en grassen) is erg vervelend. Bomen in de straat hebben daar echter nagenoeg geen invloed op zoals vaak wordt gedacht. In bepaalde seizoenen zitten er zoveel 'pollen' en stuifmeel in de lucht, dat de invloed van een aantal bomen in de straat verwaarloosbaar is. Dit is dan ook geen reden om stuifmeel dragende bomen in de straat te kappen, dan wel niet aan te planten.

Zorgplicht en veiligheid

Alle gemeentelijke bomen langs wegen zijn de afgelopen jaren gecontroleerd door gecertificeerde boomverzorgers. Zij kijken naar de gezondheid, de vitaliteit, veiligheid en de levensverwachting van een boom. Ze noteren eventuele gebreken en geven advies over het onderhoud dat een boom nodig heeft. Dit alles wordt bijgehouden in een boomrapport, een zogeheten VTA-rapportage.

De boomrapportages worden bijgehouden bij iedere volgende snoeibeurt of nieuwe inspectie. Daarvoor heeft de gemeente twee gecertificeerde boomverzorgers in dienst. Op deze manier wordt de ontwikkeling van de boom goed bijgehouden en blijft de veiligheid ook zo goed als mogelijk gewaarborgd. Een voorbeeld van zo'n boomrapport is te vinden in de bijlage.

Snoei en onderhoud

Het hele jaar door vindt onderhoud/ snoei aan de bomen plaats. Normaal onderhoud (snoei) vindt bij een gezonde, volwassen boom ongeveer eenmaal per zes jaar plaats. Bomen die minder vitaal zijn of gebreken hebben, worden vaker nagekeken en/of gesnoeid. Dit kan oplopen tot eenmaal per drie jaar, of zelfs ieder jaar bij een zogeheten attentieboom. Als de veiligheid van een boom niet meer gewaarborgd kan worden, neemt de gemeente altijd de nodige maatregelen. Zo werkt de gemeente continu aan een veilige en gezonde bomenstructuur.

Ziektes en plagen

In Nederland zijn een aantal boomziektes bekend. Denk bijvoorbeeld aan de lepziekte, de Kastanjabloedingsziekte en de Estaksterfte. Ook zijn er insecten en schimmels welke zich concentreren op bepaalde boomsoorten. Wanneer dit tot overlast leidt wordt altijd gekeken naar de oorzaak, de ernst en wat het (gezondheid) risico is voor mens en dier. Veiligheid staat daarin voorop.

Zonnepanelen

Bomen en zonnepanelen dienen ieder een eigen belang. Deze belangen lijken wel eens tegenstrijdig te zijn. Zonnepanelen kunnen immers 'groene energie' opwekken, maar moet daarvoor groen in de straat wijken? Bij deze situaties zijn een aantal zaken waar naar gekeken wordt:

-
- Stonden de bomen er al toen de bewoner er kwam wonen.
 - Stonden de bomen er al voordat de bewoner zonnepanelen wilde aanschaffen of waren de zonnepanelen er voordat er bomen kwamen.
 - Welke mate van beschaduwing levert de boom, is dat geheel of gedeeltelijk, en hoe lang.
 - Welke maatregelen aan de boom zouden nodig zijn om het gewenste effect te hebben van de zonnepanelen (kap of snoei en in welke mate).
 - Welk belang dient de boom, of de bomenstructuur waar hij onderdeel van is (status).
 - Welk belang dienen de zonnepanelen (individueel of een grotere groep).
 - In wat voor omgeving is het, een bosrijke omgeving, een woonwijk of in centrumgebied.
 - Moeten de zonnepanelen op de voorgestelde locatie, of zijn er alternatieve oplossingen op het perceel.
 - Als op het perceel geen andere mogelijkheden zijn, zijn er dan collectieve mogelijkheden.

In het algemeen wordt er zeer terughoudend omgegaan met verzoeken om bomen te verwijderen of te snoeien voor zonnepanelen. Bomen dienen vaak een breder belang en de zonnepanelen vaak een individueel belang. Dit betekent dat iedereen die zonnepanelen wil aanschaffen goed moet kijken naar de omgeving en objecten die schaduw geven.

Het beste is om **vooraf** overleg te hebben met de betreffende (boom) eigenaar om te vragen naar de mogelijkheden.

Algemene regel is dat de bestaande situatie uitgangspunt is. De omgeving wordt niet achteraf aangepast aan de zonnepanelen en de gemeente zal achteraf geen bomen kappen.

Daarnaast zijn er mogelijkheden om aan te sluiten bij een collectief initiatief. Er zijn dus meer mogelijkheden voor zonnepanelen dan op het eigen perceel.

Hoe werkt het beleid in de praktijk?

De gemeente neemt alle klachten serieus en bekijkt per situatie of het nemen van maatregelen mogelijk, noodzakelijk of wel effectief is. Als de veiligheid in het geding komt, neemt de gemeente altijd de noodzakelijke maatregelen. Als het gaat om 'natuurlijke' overlast wordt de situatie aan het beleid getoetst.

Beoordeling van de situatie

- Boomsoort, leeftijd en standplaats.
- De gezondheid van de boom en aanwezigheid van gebreken (VTA) en de snoeiplanning.
- Om hoeveel bomen gaat het.
- Wat is er vastgelegd in het beleid over de boom / bomen of bomenstructuur.
- Zijn de bomen monumentaal.
- Is het een (potentieel) onveilige situatie.
- Toekomstverwachting van de boom in deze omgeving.
- Afstand van de boom tot de erfrens en afstand tot de woning.
- Waar bestaat de overlast uit die wordt ervaren.
- Gaat het om een veel voorkomende overlast in onze gemeente of is het een uitzondering.
- Is er sprake van schade door de boom.
- Hoeveel mensen ervaren de overlast.

Wat zijn mogelijke maatregelen

- Kap.
- Snoei.
- Andere mogelijkheden:
 - o dunning
 - o om en om kappen van de bomen
 - o verjonging van de bomen in meerdere jaren

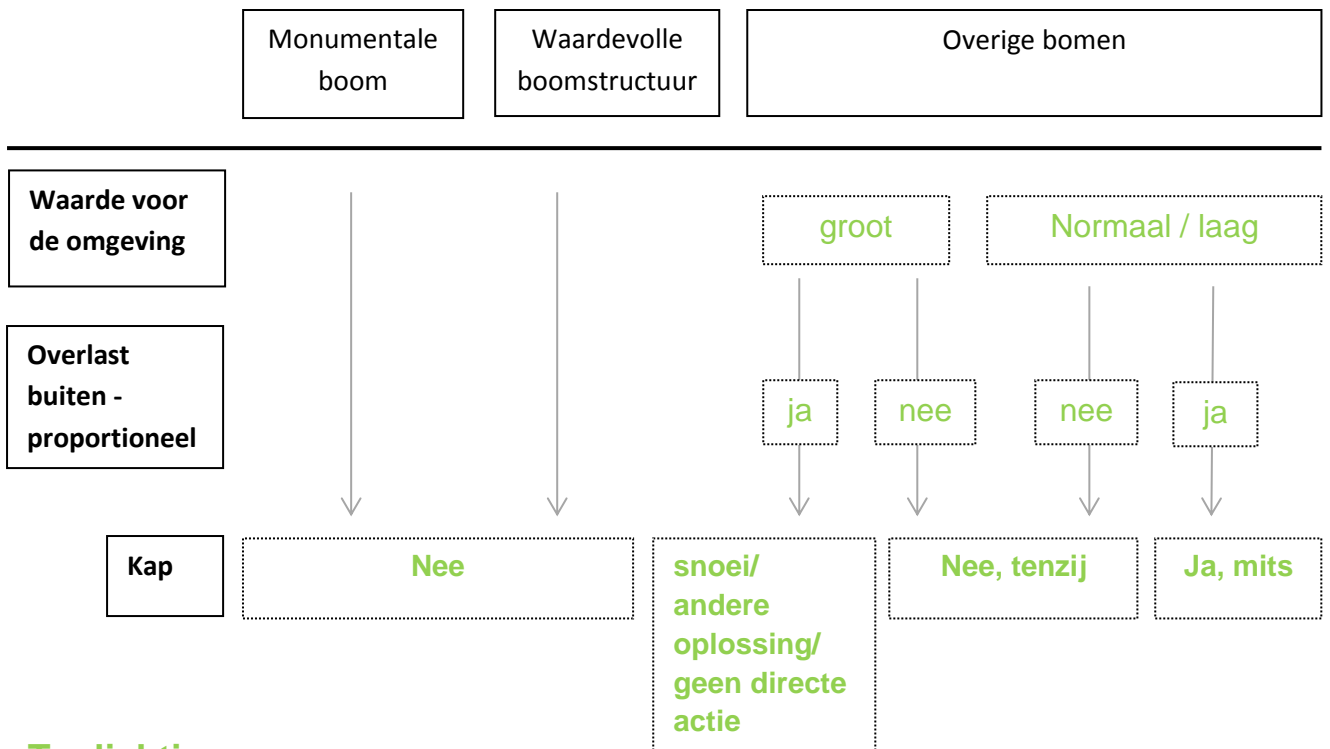
Wat doen we wel en wat doen we niet

- **We kappen geen bomen voor hun 'natuurlijke' overlast zoals blad, takjes, schaduw etc.**
- Als snoei de overlast kan verminderen wordt dat eventueel meegenomen bij de reguliere snoeibeurt van de betreffende boom (er vindt daarvoor geen extra snoeibeurt plaats als de veiligheid niet in het geding is). Een evenwichtige boomkroon blijft daarbij het uitgangspunt.
- Bij het snoeien zorgt de gemeente ervoor dat de boom zijn natuurlijke vorm behoudt. Wij gaan dus geen bomen 'toppen' of de kop er uit zagen, de kroon wordt niet eenzijdig (weg)gesnoeid en de boom wordt niet geknot of gekandelaberd.
- Als het gaat om groensingels, bomenrijen en houtwallen, kan de gemeente zo nodig een dunning uitvoeren: een aantal bomen er tussenuit kappen eventueel in combinatie met snoei.
- Indien de veiligheid in het geding is worden altijd de noodzakelijke maatregelen genomen.

Wanneer zetten we bovengenoemde maatregelen wel in:

- o Wanneer er 'overmatige hinder' aan de orde is. Dat zijn bijzondere situaties die verder gaan dan het normale biologische patroon. Dit kan aan de orde zijn wanneer overlast overgaat in schade. Bijvoorbeeld als een grote boom tegen een gevel staat en scheuren in de muur veroorzaakt.
- o Als de overlast een groot gebied of groot aantal mensen treft
- o Als er een (potentieel) onveilige situatie is.
- o Als er een win-win situatie optreedt door een ingreep voor de bomen én de omgeving.
- o Als een boom aantoonbare nadelige effecten heeft op de gezondheid.

Stroomschema bij overlast

Toelichting

Monumentale boom: vastgestelde gemeentelijk monumentale bomen of provinciaal monumentaal, evenals bomen die aan die criteria voldoen.

Waardevolle boomstructuur: boomstructuren, lanen, bomenrijen, groensingels vastgelegd in het groenbeleid welke het groene raamwerk van de gemeente vormen.

Overige bomen: groen in de woonstraten, alleen een functie voor de direct omwonenden. Geen direct gemeenschappelijk belang.

Voorbeeld

Boomwaarde: laag

Overlast: groot

Uitkomst:

Kap: 'ja, mits'

Hoe kunnen we in de toekomst deze problemen voorkomen

'De juiste boom op de juiste plaats'. Dat is het streven waar aan wordt gewerkt. Daarin onderscheiden we twee situaties; Bestaande situaties en nieuwe situaties.

1. Bestaande situaties

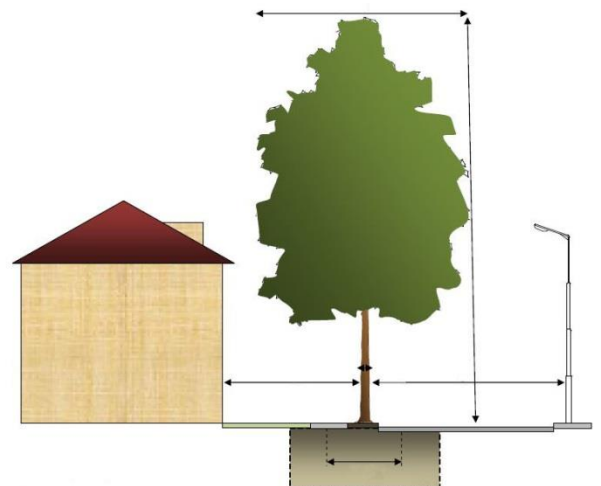
In bestaande situaties hebben we te maken met (boom) keuzes uit het verleden. Hoe ouder de wijk, hoe ouder ook vaak de bomen zijn.

Problemen en klachten zien wij met name bij wijken vanaf de jaren '60/ '70. Die bomen nemen hun volwassen vorm aan en komen daarbij in meer of mindere mate in conflict met de omgeving. Daarentegen worden oude bomen in een wijk of straat van bijvoorbeeld bijna 100 jaar, vaak gezien als een meerwaarde voor de omgeving.

Vanaf de jaren '70 ontstond de trend om meer groen in de wijken te brengen. Er worden steeds meer bomen geplant in woonwijken en groen wordt belangrijk gevonden voor een prettige woonomgeving. Problemen kunnen ontstaan doordat er een (te) grote boomsoort op een (te) kleine locatie is gekozen, bomen dicht bij een woning stoep of straat staan of dat er heel erg veel bomen in een straat staan. Ook kan het zijn dat er bij het ontwerp rekening is gehouden met een 'omlooptijd' van bijvoorbeeld 40 jaar, wat vroeger heel gebruikelijk was. Daarbij werd verondersteld dat binnen 40 jaar de openbare ruimte aan vernieuwing toe was en dat ook de bomen dan vervangen zouden worden. Ontwerpen voor langere termijn werd niet zinvol geacht.

Ondanks dat er nu misschien andere keuzes worden gemaakt kunnen wij deze situaties niet allemaal zomaar veranderen. De vele bomen geven Tynaarlo daarnaast ook zijn groene karakter. Zoals in dit beleidsstuk dan ook is te lezen zijn we zuinig op onze bomen en zijn wij terughoudend in het kappen van bomen.

Daar waar situaties onhoudbaar worden grijpt de gemeente in en maken we bijvoorbeeld de keuze om de straatbomen (deels) te kappen en te vervangen voor kleinere/ andere bomen. Ieder jaar wordt dit op kleine schaal uitgevoerd. Soms gebeurt dit ook in combinatie met herplant bij vervanging van een weg of riool.

2. Nieuwe situaties of bij nieuwe aanplant

- **Het eindbeeld van de boom moet passen binnen de beschikbare ruimte**, zonder dat in de toekomst ingrepen zoals snoei, of (gedeeltelijke) kap noodzakelijk zijn.
- Ontwerp de situatie zo dat een boom volwassen kan worden op die locatie waarbij hij zijn eigen vorm en omvang kan behouden.
- Zorg in het ontwerp voor goede omstandigheden zowel boven- als ondergronds.
- Plant niet te veel bomen, houd ruime plantafstanden aan
- Waar mogelijk bij nieuwe aanplant rekening houden met bomen op de zuidkant (zonzijde) van een perceel. (i.v.m. schaduw en zonnepanelen). Mogelijkheden zijn kleinere bomen planten en niet pal voor de woning of heel dicht bij de percelen.
- Planten in open grond heeft de voorkeur boven planten in verharding.
- De omgeving is sturend in het maken van de soortkeus van de boom.
- Teken bomen op (de gewenste) eindgrootte in het plan, zodat eindbeeld, beheer en beheersbaarheid en de mogelijke conflicten vooraf inzichtelijk zijn.
- Stem de aanwezigheid van bomen binnen het ontwerp af op andere zaken in de openbare ruimte. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kabels en leidingen, riolering, lichtmasten en parkeerplaatsen.

Bijlagen

Weetjes over bomen

“Snoeien doet groeien” . Dit geldt nog extra voor een aantal boomsoorten die na de snoei een extra groeispruit maken. Een Linde is daar een mooi voorbeeld van.

Bomen zorgen voor een gezondere leefomgeving en schonere lucht. Ze leveren zuurstof en nemen CO₂ op, geven verkoeling, vangen fijnstof op en maken mensen vrolijker in een groene omgeving.

Een aantal cijfers:

- Een Beuk legt gedurende zijn leven ca. 14 kg. fijnstof vast. Wie bij de geboorte 10 bomen plant heeft daarmee in potentie de CO₂ gecompenseerd voor 2 miljard km autorijden.
- Een berekening geeft aan dat er ca. 13.730.000 bomen in de Nederlandse (stads en dorps)kernen staan, die samen 1,4 miljoen fijnstof afvangen.
- Een gemiddelde boom kan in een jaar ca. 20 kg CO₂ opnemen / compenseren en zet dit om in Zuurstof.
- Verkoeling: Het verschil tussen de stad en zijn omliggende omgeving is ca. 3-4 graden Celsius.
- Er is berekend dat 1% meer bedekking door bomen een vermindering van de temperatuurstijging kan opleveren van 0.04 tot 0.2 graden Celsius.

De gemeente Tynaarlo heeft ca. 45.000 (straat)bomen en een groot deel van die bomen hebben een eigen VTA boomrapport.

De eik is de meest voorkomende boom in onze gemeente. De diersoorten en organismen die van een eik leven of afhankelijk zijn, zijn duizenden soorten.

Alle monumentale bomen in de gemeente zijn te vinden op een kaart: via: www.tynaarlo.nl - wonen en leven/ natuur en vitaal platteland/ bomen in tynaarlo onderaan de pagina kan dan geklikt worden op [online](#) om de kaart in te zien

Onze groene gemeente is al meerdere keren bekroond met een prijs; Zuidlaren als Groenste dorp van Europa en al vier maal als beste Drentse woongemeente (2013, 2014, 2015 en 2016)

Voorbeeld van een VTA rapportage van een willekeurige boom bij het gemeentehuis

Projectgebied	Tynaarlo
Boom id	39148
Boomsoort	QUERCUS ROBUR
plantjaar	1935
Boomhoogte	18-24 m
Eindbeeld	Opkronen 4-4 m
Maatregel korte termijn	Onderhouds-snoei achterstallig
Maatregel lange termijn	Onderhouds-snoei 1x 6 jr
Wegtype	E
Bereikbaar met hoogwerker	1
Opmerkingen	Holte in stamvoet met zwavelzwam, ruim voldoende restwand aanwezig. Driestammige boom met boomverankering.
Inspecteur	NK
Uitgevoerde actie	VTA
Mutatiedatum	26-09-2016
Mutatietijd	13:47
Risicoklasse	attentieboom
Volgende inspectie	26-09-2017
Aantastingen	
Scheefstand	0
Scheuren	0
Holten	1
Stamvoetschade	0
Stamschade	0
Kroonschade	0
Rot/ ingerotte snoeiwond	0
Houtboorder	0
Zwam rondom	0
Zwam op de stam	0
Zwam op de stamvoet	1
Zwam in de kroon	0
Dood hout	1
Plakksel	0
Stamschot	0
Wortelopslag	0
Takken in takvrije zone	0
Opdrukken verharding	0
Aanvulling VTA 1	1
Uitvoeren nader onderzoek	0